

БРАНКО БРЂАНИН БАЈОВИЋ

ЧЕТРДЕСЕТ ГОДИНА, ТРИСТА ПЈЕСАМА (аутопоетички *Дијачки расписанак*)

Све што *мислим* о Поезији „докучио” сам сâм, за свој грош; о свом руху и своме круху.¹ У оно што *мислим да знам* о Поезији

---

¹ На позив кратковјеког *часописа за нову уметност СТАРО ЗВОНО* (лето/јесен 1996, Београд; стр. 6–28), као „предговор” властитом избору стихова (дванаест пјесама, из збирки *Лирика Аишке, Из небеске земунице и Трнов вијенац*), написао сам и објавио једини (до сада!) аутопоетички текст „Све је исто – ништа исто није” (стр. 6), гдје – између осталог – стоји: „Не умијем, не желим и нећу да се дистанцирам. Зашто да пишем о ономе о чему не мислим? Горе од тога је само ћутање.” И сада, након скоро двије деценије, потписујем исти текст; мада знам – углас са Андрићем – да у *ћутању је сигурност!*

Не пишем о изумирању корњача на Галапагосу и несјанку делфина. Након рајиног доба згуснуће историје и убрзаног времена и ми смо „видели Троју”. Све смо ми видјели. А мој родни град се из биографије преселио у библиографију: „Брак...” има поднаслов „Сарајево – SARAJEVO” а „ИЗ НЕБЕСКЕ ЗЕМУНИЦЕ” је метафора „земље мржње и сираха”, Босне и Херцеговине (Андрић).

Међу свим исјинама, од личних до политичких, посљедња и највреднија биће литерарна исјина. И најновији догађаји биће окончани тек онда кад о њима литератūra каже своју ријеч.

Писање подразумијева потребу и жељу за комуникацијом, али је и чин дрскости. А онај ко се дрзне да јавно свједочи своје приватне мракове мора да рачуна на немилосрдне судије. Ту милости нема. И не треба је изражјити, нијти јој се надаџи.

Невољама које га задесе, писац мора да се радује. То је брачно од којеџ ће да се мијеси. Јер, писање је мој хљеб. Једем њо цџо пишем, као цџо ново-рођенчад једу своје мајке.

Не умијем, не желим и нећу да се дистанцирам. Зашто да пишем о ономе о чему не мислим? Горе од тога је само ћутање.

И у писању се слабости најбоље уоче из даљине, мада се на мозгу који градимо свака даска мора добро да провјери из близине, како не би одвела у поноћ. И „ошћита местиа од свежа сирацнија”.

Награде, признања, надокнаде, „синекурице и синекур...” (Ненадић) писца морају да осџаве равнодушноџ, и када их добија. Да, награде треба презираџи, али их, прије тога, треба имаџи (Черчил). Писање није аџлешика. Мада је и превице „навијача” и „одмаџача” уз сџазу, сџремних на безбројне „доџинџе”

упутили су ме средњошколски професор Слободан Ђурасовић у сарајевској Трећој гимназији (иако ослобођен полагања матурског испита, писах рад о *Сеобама* Црњанског; који је – тада, уз Миљковића – био моја Звијезда у *бескрајном њлавам круђу* Литературе); а на Филозофском факултету професор опште лингвистике (предаваше и стилистику) Новица Петковић. Првومه другујем „еластичност духа” и дисциплиновање² младалачког полета

и друђе „стимулансе”, када се вађа на њасовима „књижевне историје”. Но, не можемо да замијенимо народ. Ту смо ђђе смо, њо смо щња смо.

Наоко ѡпарадоксално, али и онима који њо неђе, који се чак ѡруде да не буде ѡако, судбина је да буду „ѡаѡриоѡе”. Будући заробљеници у језику (само је један маѡерњи!), ѡисци су ѡаѡриоѡе и када ѡо не желе.

Оѡредјељење за везани стѡих и чврстѡу форму израз је жеље и ѡѡтребе да се дисциплинују мисли и осјећања – у вријеме оѡѡѡе расѡуѡѡеностѡи – ѡокуцај уобличавања хаоса је ѡрви корак ка космосу.

А ѡо и јесѡе наѡе: да кажемо „космос” и „щѡасмос”!

² Тада, 1974. сам и „прописао”: под тешким баластом узаврелих емоција и још тежим товаром литературе; грцави гласић је једва измуцао дрхтаве и невјеште стихове, пјесму *Нисам хѡѡо* објављену 1975. (02. 03, стр. 10) у *Поетѡском радиѡѡѡѡу* сарајевског *Ослобођења* (уредник Душко Трифуновић):

*Нисам хѡѡо, а и сада неђу,
Да ѡоремеѡѡим
Ту ѡѡјану сређу врбака.
Нисам хѡѡо, сада је неважно.
Видјех јасно
Да је било лажно.
Неђу, неђу, а нисам ни хѡѡо
Јер било је дађу,
Кад се мјесеѡ крио.
Мене сада воле друђе жене,
Њихов је стѡисак лак;
И кад се некуд кренем
За ѡрађом се мојим ѡружа
Црн, црвен и бијели облак
ружса.
Лађано, као велика ѡѡѡѡѡа леѡѡим,
Руже се са мном селе:
И неђу да се икад сјеѡѡим
Тѡх младѡх женских суза...*

Потом сам добио и прву књижевну награду – побиједио на такмичењу младих пјесника, исте године (Жири: предсједник Велимир Милошевић, чланови Јосип Ости и Емир Жуљевић), за пјесму *Мађле* (објављену у сарајевским *Вечерњим новинама*, 8. априла 1975, на стр. 15):

*Мађле, мађле,
имаше ли руке,
Или ако нису ваѡѡи ѡрстѡи,
щѡѡа ми онда ѡако лако ѡлази
уз образе и ѡо челу?
Мађле, мађле,
бјежѡѡѡе од свјеѡѡла.*

и одушевљења, бујности и њаховијности (без „штурма и дранга”); Потоњем, увиде (рецимо, у Настасијевићеву синтаксу или Попине „спискове” и „игре”: коња, њаике или облунѡака),³ али и

---

*Свјетлости вас њаѡадају
(нисам свјетлости).
Све свјетлости ѡроѡадају
(ја ѡрилизим своме несѡјању).
Моје мисли дружи можда мисле, ѡ ми кажу.
Шѡ ли само ноћи раде
кад у ѡама залунѡају у велове ухваћене?
У велове ухваћене и у магле заљетене.
У бдијењу мојем ноћу зрлим магле дјевичанске
и расѡачем росу цвијећу.
То ја ноћу обилазим око рана уѡрњаних људским ѡлачем.
Обилазим без уздаха.
Носим магле у вјећама и узимам жал ѡужнима.
Играјући у бијеломе
у маглама
у самоћи
разгоне се млаке ноћи
ѡто се врзу над зрадове.
Заљихем се у зајеве младих цума –
– ѡојлих мајки –
– ѡлавих магли.
Магле, магле,
ваѡи црѡи у ѡадама,
у нејаву косе расѡлићене.
Еј, магле, магле...*

³ Тако и тада (1976) настају пјесме *Сунцокрети* и *Маслачак* (објављене у збирци *Лирика Аѡике*, тек 1993; под уредничком „паском” Р. П. Нога, у БИГЗ-у).

СУНЦОКРЕТИ

*Играчи и на ѡљуску
Главаѡи сунцознанѡи
Последњу свјетлост ѡрну
Пред коѡа ѡсѡјања*

*Семенкасѡим срдаѡцима
Следе смирај мира Звезде
Ослобођени дивљења
И скуйних насѡјања*

*Виѡези на сѡрњѡѡиу
Просечни ѡерјаниѡи
Јоѡ једна жетѡва
Узалудна ко жрѡѡа*

МАСЛАЧАК

*Мрежастѡа сфера Шар васељене
Свјаѡо семе свѡѡа*

вјештине помоћу којих се овладава алатима и занатима „пјесмотвора” (метафорама и алегоријама, са све Миком Аласом), те „окрећање” тектонским слојевима српске епике и народног памћења.⁴

---

*У жилицама цвѣта
Као моћуће искуљење*

*Чуварица шорбе вејрова
Малецна казаљка звездане сјравице
Нема прѣшња иҗличаве гловице
Сјрацна прровера Свејојѣшрова*

*На нар само љубоморан
Набрекле гранаше славу
У једну једину главу
Зајочен ѡакао неуморан*

⁴ „Наслеђе епско, а позиција лирска”, како је ТО давно исказао Никола Кољевић (још један од „предавача” на особеној „усменој школи поезије”), који је посебно уважавао моју пјесму *Злопоглеђа* (испјевану 1979), објављену у збирци *Тамница* (Пожега, 1997), а која – заиста – собом представља оно што је Поштовани Професор сматрао продужењем – кораком даље од онога гдје стадоше моји претходници.

ЗЛОПОГЛЕЂА

*Прѣходнице Извиднице Песме
Грешном маҗлом Бледим маскирачем
Ушећнуће У свеј ушекоше
Јесен сѣиже: Скојна крчмарица
Јесен касна: Друми зајадоше
Јавице се сами Издајице
Изѣбоше луде прѣходнице
Преосѣаце весѣи без весника
Свак би своме дому у походе
Да се склони Кољем у кучину
Покори се шрѣкоме сѣворењу
Верној љуби: Грком залагају*

*Сјрацна ала седам глага рани
Осму главу умљашо реди
Никад не знаш кад ће ударити
Од које ћеш главе поспрадаити*

*Око шебе швоја дружба: Трава
Русе главе под ледином сања
Одсечених до рамена руку
Голо шеме према небу пружа
Ни у себи не нађе уздања
Падаш Певач Лицем у пращину
Од тамо ше ни пѣсма не диже
Залуд бѣше Ако ли и бѣше
Ил’ су били снови и снегови
Изнемогли: Краљевски лабуду*

Како се пјесме и књиге стихова *йраве* – да буду, наравно, целе лепе! – научио ме је, наравно, Рајко Петров Ного.⁵ А, наравно, и он је добро знао да ничега не бива преко ноћи; као што је Ненадић на новинарско питање „колико је требало времена да се испева *Венац за Гаврила*” одговорио: „Једне ноћи; једне ноћи, двадесет

---

*Јесен сѣи҃гла: Блајина и чемерна
За њом следи још зрдније доба*

*Од небеса И од добрих људи
Налеј ли ше: Слабо ти уздање
Укруж лејаш Себе за врај кољеци
Сво си благо Земно Проћердао
Сада крчмиш Мало Преосјало
Дедовину Очевину Веру
Залуд цедиш суву ореновину*

Сад од шебе зореј јада нема

⁵ Двије пјесме (*Обећана*, и друга, без наслова) – једине још штампане прије потоњег објављивања прве књиге стихова, *Лирика Ајшике*, 1993 – објављене су под псеудонимом (Филип Љубомир; по именима мојих дједова, Брђанина и Нинића), у сарајевском књижевном часопису *Лица* (број 10, децембар 1975, стр. 36). Не могу ни да замислим бољи и очигледнији примјер поезије какву сам писао без „контролног ока” Рајка Петрова Нога:

* * *

*Над мојом главом расіе јавор
Паміише ли га како расіе*

*Над мојом главом дице јавор
Слуцаіе ли га како дице*

*Кад падне
Поклоніе га уморној сѣарици
Или од свега нецио најравіише*

*И не заборавіе
Да се осмехујеіе*

ОБЕЋАНА

*Уснеци ли
Појуи кице
Обећана
Зађи у корен јела*

*Тек да не ојазе
Піице
Ако йролеіе*

*Да ме не усіеци йронаћи
Међу сенкама*

година!” (Признаћу вам како је наслов *Песмарица* лепши, ако ви мени признате да је наслов *Пјесмарица* љепши: Земљак са Загорја ме је поучио – а њега, ваљда, Андрићев *Знак њоред њиша*, онај о „јужном наречју” у коме речено изгледа не само дуже него, ако је тужно, и нешто тужније – и да *биједа* у поезији звучи бједније од *беде*; уз напомену како Бранко Чучак – сасвим основано – признаје да је параноик, ако ми њему признамо да је његова параноја реална: „Радије бих умро, него збирци дао име *Пјесме*”. Да, заиста, *Заборадио сам, И ЈА, јуџрос њесму једну ја!*)

Понекад бисмо у истом сарајевском „вашигтонцу” (трамвају-*двизи*) „путовали” од Ченгић виле према Граду: мрк и ћутљив, Рајко би обично читао неки (туђи?) рукопис; старајући се да се – са разлога „опште”, али и *хиџијене душе* – превише не очеше о *Дух Чаршнице*.

Климнуо би ми Пјесник главом, другима тек једва видљиво; а и не знајући баш-баш одакле зна тог младића, дубоко усађених сивозелених очију испод широког чела, које је коса већ добрано била почела да напушта. Вазда, изнова, призивао бих причу Мајке Станиславе како су у некој ратној ноћи, у збјегу из Калиновика – пролазећи путем преко Борија према Фочи, гдје ће јој отац – мој деда Љубо Нинић, кога никада нисам ни видио (као што ни другог Ђеда, Филипа нисам), погинути од авионске бомбе – осмогодишњој дјевојчици показали свјетло покрај друма: „Тамо је кућа Пеша Нога”. Данас, на омеђини Рајкова дома ниче зова. А оним зараслим путељком нема ни путника, ни погорелаца; осим ријетких *намјерника*, о Петрову Дне, када *Калиновачки вијенац* окруњује главе изабраних пјесника – добитника награде.

Никола Кољевић му је показао мога *Злојоглеђу* – причао ми Срђан – ама, само је фркнуо кроз брчине: „Је ли то ОНАЈ што пише радио-драме?” (Рајков Кум је питао: „Има ли ОВОГА још?”) Никад није волио позориште (ваљда му је разних *драма* прековише) и наше казалишне „сценске керефеке”, па их не воли ни данас: у театар иде само кад мора (из „социјалних обавеза”), или кад је тамо неко књижевно вече (а и тада невољно). Кад сам му понудио рукопис *Доскочице* (циклус пјесама објављен доцније, 2004. у књизи прозе!), рекао је: „Не знам шта ћеш с ТИМ... Можда за позориште... Види, нешто.” Никад нисам добио краћу, језгровитију и тачнију „рецензију”. (Рукопис – сонетни вијенац, са акростихом – *љубавне ѡемајџике*,⁶ одбио је и да погледа: „Љубавне пје-

⁶ *Једна једина пјесма о љубави* (из *Лирике Ајџике*) је – тако – била и остала (као што јој само име каже: „ручни бацач се баца руком!”) моја једина пјесма – условно – „љубавне тематике”; а и то је поетичко усмјерење Р. П. Нога:

сме ваља штампати у два примјерка; један аутору, а други вољеној особи!“) „Нема истински велике поезије, а да није национална: по мотиву, тематици, приступу, садржају или духу; по значају“, добро сам утужио РАЈКОВАЊЕ.

Лирика Ајике у рукопису (под истим насловом; анонимно!) добила је крајем осамдесетих награду у Црној Гори (мада нисам отишао на ту „манifestацију“); а *Пошњоњи Гроболомац* (члан тог црногорско-завичајног Жирија, тада уредник у „Маслеша“) вели: „Одлична ти је књига; нећемо је објавити. Може да буде још боља.“ И, била је; постала је! (Одштампан књижни блок, прошивени табаци, спремна за укоричење, иструнула је у Ратном Сарајеву, априла 1992; свједочи Славојка Матаругић, тада технички секретар Редакције.) Октобра 1993. *Лирика Ајике*⁷ објављена је у БИГЗ-у; иста књига – у другој држави – код Другог Кума! Дали, заиста, рукописи не горе?

„Ово је трећа најбоља прва књига коју сам видио у животу, након Тешине и Јагличићеве; а они су добили *Црњанско*“, рекао ми је Рајко за моју *Лирику Ајике*, која је објављена у БИГЗ-у исте године кад и *Лирика Ајике*: Милошева у боји, са ружичастим дрветом; моја црно-бијела, са истим дрветом. (Није *Случај Комедијант* него Ногова уредничко-поетичка вертикала; као што ни наслов није пуки „анаграм“ и „премјештаљка“, но дихотомиски контрапункт: Одисеј и Агамемнон, Итака и Атика, лутање и повратак; живот и смрт!)⁸

Упознао ме је Р. П. са Високим Стеваном (кад смо наступили у београдском „Коларцу“ на заједничкој књижевној вечери аутора подгоричког часописа *Овдје*) и са Момом (коме је дугим путем по Коридору Живота – од Бијељине до Крајине⁹ – у ауту, напамет,

---

*Имах ли са њобом
Иција заједничко
Осим оно деце И ово леба*

*Мало ли је Пуно ли је
Кад нам њаман било није*

⁷ Рајко ми је претходно дао „шифове“ и наложио да још једном добро прегледам, да се није поткрала нека грешница од свежа *сипрашница*. Није било грешака; штампано је, а онда сам отворио и погледао у *Садржај*: наслов прве-уводне pjesме уместо *Пролоз* (има ли примјереније?) гласи: *Прилоз*! „Ради урока“, рекох; стидећи се. А тај стид и до данас ми пали образе; са унутрашње стране, наравно. Тако је и ова прича ПРИЛОГ сагледавању Поетике Рајка Петрова Нога.

⁸ На сајамској промоцији Р. П. Ного је најавио како *Лирика Ајике* добија награду „Милош Црњански“; што су и неки медији објавили. Није добила; али се ни Награда није уручивала наредних пет година, ако се не вaram.

⁹ Долажаху – са Браном Црнчевићем – на прославу обнове приједорске

рецитовао моје стихове *Из небеске земунице*; неке је потом Капор „ставио” у своје новинске записе: *Нас и браће Руса као и без Руса*). Опазивши да – док смо „преправљали” моје стихове – *усеби* бројим, издрелио је очи: „Шта радиш то?” „Бројим слокове”, бленем; а све мрмљам под браду. „Ја никад не бројим: ТО знам, онако, од себе; онтолошки!”, одбрусио је. *Јеси ли жив*, Ноговим насловом (књиге есеја, из 1973) годинама смо се „питали” за јуначко здравље: *У живоју, ама у рђаву*, ил’ у који други добар час. (А присно се – братски – челима „боли” кô Петрашинови бакови; до данас!)

Више ми је „науке о животной поетици” Ного пренио савјетом свога љекара, него што има у стотинама учених књига: *Не идишџе пџамо ѓдје вас не воле; не ѓледајшџе људе у лице, но у небо или у дрвеће. И шџеијајшџе, шџио више и шџио чешће; по моѓућносџи сами*. Рајко је и моја мала-лична историја и теорија књижевности; поетика која (још увијек, хвала Богу) ХОДА!

Моју прву објављену збирку пјесама, *Лирику Аџишке*, „компоновао” је Рајко Ного, премјештајући пјесме, мијењајући редослијед, бришући стихове, али и тако – у ствари – дописујући. Књизи *Из небеске земунице* је промијенио и наслов (истина, мојим стиховима): умјесто несуђеног-првобитног *Из Босне-из јаде-из деведесетдрузе*. (А унио ми је ТО и у биографску биљешку: *Живи и ради у Небеској Земуници!*)

Три верзије пјесме *Хајка* – мада има гласова (Бранко Поповић) који сматрају да је свака нова „верзија”, у ствари, засебна творевина – „пријератна” из *Лирике Аџишке* (објављена 1993; написана осамдесетих година, у мирнодопском Сарајеву), „ратна” (она из зборника *Сарајевски дани поезије 1993*, објављеног 1994) и „послије-рајкна” (из *Земунице*, октобар 1994) зорно илуструју Ногов „рад” у мојим стиховима.

*Понекад је човек чистџи блесак
Покреџи у иње У иѓлице зарасџао
У ова расџасана времена
Кад и дисање џреба да је с мером*

Цркве, гдје сам припремио сценски програм (у коме је покојни Милорад Малиш говорио своје монодрамско казивање *Пусџињак Цеџињски*): Момо ми је па решкеш-хонорар донио „штеку” америчког *Марлбора*, одакле ће Докторка Зелен-Караџић узети двије кутије; „док не купи”, рече. „Правите државу са мојиех леђа”, нашалисмо се. За „компензацију” сам „украо” Момову причу о Жандару у Билећи, и „ставио” је у сценску монодраму *Дневник о Новом Чарнојевићу*; која ће понијети прву награду за најбољу монодраму Српске, у ратном Српском Сарајеву-Хацићима, фебруара 1995.

Ко некадашња ваїра
 Кад након свеџа још само живимо
 Од корака До корака
 Од арїије и од њечайа И од њечали
 Кад свеї се доживљава још само
 У сликама
 Кад у нама њосїоје велики и мали
 Никуд изведени скокови
 Ниушїа исцеђени сокови
 Кад шесно је И сїрашно
 Кад се не сме уїећи
 А одвајкада се није моџло сїићи
 Кад кица коначно њосїане све
 Шїо разликује један свеї од друџоџ
 Кад сїража сїане да сїроводи
 Једно њо једно
 Кад деїињсїво дође Као бајалица
 И Свеїи Сава И седамдесеї седам
 Сувих сеїеїа шїива

Сїрава се салева слабом
 Слаби се сїраве сїраши
 Халачу њацчад касабом
 И друмом хајка њраши

Уредник *Зборника*, Ранко Поповић, открио ми је како је потпуно свјесно-поетички, намјерно објавио ранију-ратну верзију; коју је – поред ове *рајковане* – имао, као „необјављени” рецензент нештампане књиге, што се требала „појавити” као први *наслов* у издању новопокренутог – ускоро угашеног часописа *Оџњишїе*, у ратној престоници Републике Српске, на Палама: „Треба вама отимати те пјесме, прије него им ти и Ного потпуно уништите душу ТОМ формом”. Рачунали смо на вјечност; а Поповић је срцем – досљедно – бранио крхотине поезије и у стиховима ухваћене одојеве душе-на-тренутке. (Паљанско *Оџњишїе* има те „ратне верзије” мојих пјесама; али нема одавно нашега *оџњишїа!*)

Свеї се доживљава још само
 У разбијеним сликама
 Уско је и шамо и овамо
 Небо је осушїо њриликама

*Сїрацно је: Не сме се уїећи
Кица је коначно поспала све
С неба ће нам и свеци испећи
И никад бићи што беше пре*

*Чарно деїињсїво: Бајалица
Скида се с небеских њива
Сава са седамдесеї варалица
И седам сувих сеїеїа цљива*

*Сїрава се салава слабом
Слаби се сїраве сїраци
Халачу пацчад касабом
И друмом хајка праци*

Ево колико је „дјелатна поетика” Рајка Петрова Нога, заиста,
„уљудила” загрцнугу Хајку:

*Дрићу живци Труну костїи
На ченгеле шкљоцну брава
Јаре вречи Иду гоци:
Баццибозук и Бадава*

*Јаду ради доконамо
Живодерци недоклани
Уско шамо и овамо:
И ускоци и слугани*

*Тесно свуда Срам уїећи
Кица земљу сїрмо јацие
У каї ће нам свеї испећи
Неће бићи што бејацие*

*Чар деїињсїва – Бајалица
И небеских њива
Сесїра Сава – Варалица
И сеїеїи сувих цљива*

*Салива се сїрава слабом
А слаби се сїраве сїраци
Докле лају пси касабом
Царским друмом хајка праци*

У пролошкој пјесми Јабука „окренуо” је елементе поређења: умјесто *барјак ко бор бодe небо у висини*, сада је *бор ко барјак*. (Вели: „Како ћеш неживо да поредиш са живим.”)

*Сиротице зорња Сиротице доња
Фочанска удово Нево у црнини
Одјекује зором шолои црних коња
Барјак ко бор бодe небо у њанини*

*Вила са Превиле муклим гласом кличе
Из зрла прекраних младих јабучана
Само њрн и њелин на ззарицију ниче
Одјекује Сцијеном Враћа се из Сцрана*

*Тужбалица жари ко којрива љутиа
Мршвијех Елеза Спљених Рачића
Веје се ко магла са далеких Кутиа
Песма сивих њића Палих Симовића*

*О Јабуко њоноула Боже
Људске су ње окишле коже*

Не знајући одакле је пошалица: „Ви сте, Васојевићи, ко кромпири; што вам ваља, то вам је под земљу!”, знам да и у мојој поеми и у Рајковом *Извјештају Владике Ашанасија* има по једна „верзија”: *Срби су њи ко кромпири Под земљом су бољи* (пјева Рајко, *На каијама Раја*); *Ми смо њлеме зрдно Исшо ко кршола / Кажу цшо нам ваља њо нам је њод земљу* (поема *О чеширесници и другим духовима*, 7. пјевање; *Из небеске земунице*).

Велика слова – динамизацију стиха – у мојој „Небеској Србији”; збирка *Из небеске земунице: Ам И Јарам – Кус Реј: Небеска Суштина*, и *Нас И Браће Руса Као И Без Руса* (пјесма *На Романији*), или *Ој Раци Јунаци Не Бојше Се Рана / Ником Смрши Нема До Судђега Дана* (5. пјевање поеме *О чеширесници и другим духовима*) препознајемо из неколико Ногових пјесама; наведимо насумце, рецимо: *Живој Је Грех Казна Карма Меса* („Врата Спаса”, *На каијама Раја*) или *Успаванке Руске Криза Око Трсиа* („Где је овде лево”).

Завршна пјесма *Земунице, БОСНА*,¹⁰ сурвавала се у вулгарну псовку... „Немој да псујеш у поезији”, благо ме је укорио и поучио Рајко Петров... Сада је: *у њри српске мајерине*; макар!

¹⁰ Прије „коначне верзије”, пјесма је била другачије „сложена”, у седам

*И лаїїнска ил' крваїска Визанїїјска Или пруска
И будимска Вулгарија И илирска Или турска
Ниии царска Ни сїаијска Руска или аусїријска
Земља варка Или арка – Милосїи Божју вечно иска*

*И Мусина и Јанкова Мехмедова и Маркова
Чудо једно Просїиоџ кова Никад само тїуђинова
Свакој чорби мирођија И свих свеїских царевина
Црвоїточних жрађевина мало млађих од їланина*

*Оїаџбина Брђанина Грујића и Поїовића
Војновића Буђарина и Суада Поробића
Чудни чуне И рачуне Ко да Госїод с неба куне
И криж крсїа И лук луне Разбице се о каїуне*

катрена (стихови су, наоко, исти; али пјесма није иста!):

*И лаїїнска ил' Крваїска
Визанїїјска или Пруска
И Будимска, Булгарија
И Илирска или Турска.*

*Ниии царска ниии сїаијска
Руска или аусїријска
земља варка или арка
милосїи божју вечно иска.*

*И Мусина и Јанкова
Мехмедова и Маркова
чудо једно просїиоџ кова
никад само тїуђинова.*

*Свакој чорби мирођија
и свих свеїских царевина
црвоїточних жрађевина
мало млађих од їланина.*

*Оїаџбина Брђанина
Грујића и Поїовића
Војновића, Буђарина
и Суада Поробића.*

*Чудних чуне и рачуне
ко да Госїод с неба куне
и криж крсїа и лук луне
разбице се о каїуне.*

*Здобице се краљевине
низ урвине и удбине
низ Суїјеске и їланине
у їри срїске маїерине.*

*Здобице се краљевине Низ Урвине У Удбине
Низ сунђеске и њанине У шри српске мајерине*

Само да рикне зром из шуме кад и њоениа из сонетиа, и ТО ме је – имплицитно и експлицитно – научио: томе дугујем каплетепоенте својих елизабетанско-шекспировских сонета из *Земунце* (1994), али и стиховне *ејске ударе* на антиклимаксу низа пјесама из *Тамнице* (1997).

Конечно, и књизи два сонетна вијенца (са акростиховима; *Прологом* и *Епилогом*) Рајко је био кум: промијенио је наслов збирке *СВЈАТО СЕРПСТВО у ТРНОВ ВИЈЕНАЦ* (2000).

Има тога, још (дописаних или изнова сазданих стихова, наслова, па и читавих строфа), и видљивог и невидљивог; и запамћеног и заборављеног. (Ко има уши, чуће; глумима је – ионако – узалуду говорити.) Уосталом, данас више не могу са сигурношћу упријети прстом ни у властите стихове (*Из небеске земунце*) и потврдити како су „изворно” моји. (Варљиво је људско сјећање; кô што и *зрелоси је све!*) У *Паликуће њале жишю* (а и наслов је Рајков), Ного је – „прерађујући” постојећи „материјал” – допјевао два катрена: *Да ми њамеи не озебе / Носим завој око злаве / Чини ми се дице ћебе / Само да нас не оставе // Сџарије од нових јада / У завежљај чедо скришю / Дице ћебе живне нада / Паликуће њале жишю*. (Како су гласили ОВИ „моји” стихови, раније, не памтим!) А за пјесму „Град” Ногова рука је – поуздано, ја вам јемац – исписала први стих трећег катрена: *Кайље худи восак њрохеј црног слога*. „Дух завереника” носи Рајков каплет: *Из Милоша Принцип не њуца а може / Вреди ли бар њуцањ Гаврилове коже*; као и пјесма „Погорелци”: *Дрино водо њлемениа међо / Ко њолазник ни ја ње не њређох*. За „Границу” пак Самозатајни Пјесник је скнадио други и трећи катрен: *Је ли српске земље њришиснула њама / Делимо се бодро и без дуцманина / Као да је мало и кама и јама / Прагови нам доцли већи од њланина // На дну њало цвеће а скрама њо врху / Сиње удовице њреду црну вуну / И хуље би хџеле злогџиње да врху / Сџојсина да буду на манишю зувну*. Конечно, ама не и последње: пјесма „Никола куша снагу властите воље” и њен иктус-каплет: *Можебиш јуначко али није нашко / Срце удовичко Од данас монацко*; или „Никола у храму”: *На Твоме њејелу сви смо од њејела / Нишчи њогорелци са сажзаних села*; и каплет б. пјевања Поеме: *А умесџо свеђа нек звездице њреџџе / Шџио даље од њебе њосрнули свеџе*. (Кад би се негдје пронашле оне у *Озњишџу* изгубљене „верзије”, видјело би се да ни ОВО није све; да има ТОГА, још, и-ха!)

Парафразирајући стихове Ђорђа Сладоја, остаје да се запита: „Шта бих био без њега, кад сам и с њим једва ОВО!” Отуда и *Рајко Пејтров Ноћо: Дијачки расјанак* (написан 1997).

*Ноћ једна с ране јесени: Плаћани бодро зелени
Звездице чкиље у сјени У навјешћеној сјудени
Кошћеле зрију скривене Ко сјидни тјрнци љувени
Да се у тмуцу удјене У свилен тајтан сјлећени*

*Ноћ била варка срозана Са беоцужом небесним
Док свејло тјруси с месеца и мрак укусо расеца
Бацјина нам је јродана А гробови нам претјесни
Од Дубца са мора бјеца А звоно болано јеца*

*Тврдоца тјуку клејала Ко јокора и јокуда
Са бронаној се цјејала ојкиде цилик свечани
Саливен Раде изгледа једа Јована ојкуда
Или су ојетј с нерета Нису ли ујразно звечали*

*У јарку усред ничега На тјргу исјод зидина
Ударена је белега између двају јецаја
Ко крсј јоизнад ћивоја Да та не здроби хридина
И Лазарева субота На кајјама од раја*

*Ноћ била царска Звездана Ноћ једна с ране јесени
Тајна је давно јредана Не да му да се скамени
Ноћ дужа била вијека је Мук изнад тлувој гробиња
А ко ће да је окаје До ова скаска дејиња*

*Ноћ била јама бездана Ко цкраја исјод Дедиња
Тама у јтаму срезана Ноћ једна с ране јесени
Сјрава се с неба салила Ублеха и авејиња
Ту ми се јесма јавила Тихо ко миц из мекиња*

*У косји ми се свалила ко сјуден из Невесиња
Под грлом ми се скујрила У дуци расјукла диња
Ево се ојетј причиња И сад у оку јламиња
У коси сјлећеној иња Под кожом и из чекиња*

*У ноћи рано с јесени Тој звука нујан сејим се
И као маниј пецице Док кајље језа у мени
Сјучјим се у њу ничице И клекнем И причесјим се
Да сјресем јокров ледени којим смо јојребени*

И видим ле̑ше улице са силе наце̑џ̑ печала
И видим лице Рас̑ково ц̑и̑о изнад све̑а све̑и се
Дош̑ло је оно Буково: Извалила се вешала
И ближе земљи з̑џурих се Под љраву мора ѓре̑и се

И чујем звуке слеђене Кондире љр̑ше сес̑рице
И љещкире у леђене Влас с̑лићу у љле̑енице
Лебде љо ча̑ри ма̑лице Премеђу кос̑и смей̑ене
Ушежу нам љореврице и бра̑иске ѓлаве слубљене

Ноћ-врана љица с љейели А оз̑о ч̑и̑ка о̑̑кана
Од ње ли смо ослейели Ђом нам је кичма љро̑̑кана
У љо ли нас је с̑равила Том ли смо били вођени
Ту ли су наца љравила Ако смо уо̑̑и̑е рођени

Те ноћи у сну зачујем Васкрснуле су све̑и̑е
А сањах како уснујем убо̑о̑ раба мајано̑
Арамбашу азбукије док зобље суве дрењине
И суче ко из буклије ѓлавњачу љлама воц̑̑ано̑

Сасвим на рубу несвес̑и На уској ивици ума
С̑̑ещ̑ен ко усред бескраја На крају миленијума
У ље̑у љри̑̑искох љес̑и Искайах зеру очаја
Из ноћи ц̑и̑о се љредваја На ка̑ијама од раја